

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Zlatko Čobović, Tamara Skrozza, Filip Švarn, Jelka Jovanović, Nadežda Budimović, Ana Martinoli, Jelena Petković i Sanja Pavlović, na sednici održanoj 28. 11. 2024. godine, jednoglasno donosi

ODLUKU

Tekstom „, REŠIO SAM DA UBIJAM I UBIJAO SAM REDOM’: Prvo svedočenje Koste K. o masakru u OŠ ‘Vladislav Ribnikar’, roditelji ubijene dece plakali u sudnici” i “Kosta rešio da ubija i ubijao je redom”, objavljenim 8. oktobra na portalu i 9. oktobra 2024. godine u dnevnim novinama, list „Večernje novosti“ i portal „Novosti.rs“

1.prekršili su tačku 3 Odeljka I (Istinitost izveštavanja) Kodeksa novinara Srbije o obavezi novinara da naznači izvor informacije koju prenosi, a da, ukoliko izvor ne želi da bude otkriven, novinari i urednici moraju da postupaju sa dužnom profesionalnom pažnjom i svojim profesionalnim autoritetom staju iza informacije i odgovaraju za njenu tačnost,

2.prekršili su tačke 3, 4, 5 i 6 Odeljka IV (Odgovornost novinara), po kojima je novinar dužan da poštuje pravilo pretpostavke nevinosti i ne sme nikoga da proglasi krivim do izricanja sudske presude, ne sme da koristi neprimerene, uznemiravajuće, pornografske i sve druge sadržaje koji mogu imati štetan uticaj na decu, dužan je da poštuje i štiti prava i dostojanstvo dece, žrtava zločina, osoba sa hendikepom i drugih ugroženih grupa, kao i da neguje kulturu i etiku javne reči,

3. prekršili su tačke 1, 2 i 4 Odeljka VII (Poštovanje privatnosti) o obavezi novinara da poštuje privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima piše, da izbegava spekulacije i prenošenje nedovoljno proverljivih stavova u izveštavanju o nesrećama i tragedijama u kojima ima stradalih ili su teško pogođeni materijalni i drugi interesi građana, kao i da je obavezan da osigura da dete ne bude ugroženo ili izloženo riziku zbog objavljivanja njegovog imena, fotografije ili snimka sa njegovim likom, kućom, zajednicom u kojoj živi ili prepoznatljivom okolinom,

4. prekršili su i tačku 1 Odeljka VIII (Korišćenje časnih sredstava), po kojoj je novinar dužan da se u prikupljanju informacija, fotografija, dokumenata, zvučnih i video zapisa koristi samo časnim sredstvima.

Nalaže se dnevnom listu „Večernje novosti“ i portalu „Novosti.rs“ da ovu odluku objave u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Članica Komisije za žalbe Saveta za štampu Milena Vasić podnela je žalbu zbog tekstova u kojima se prenosi iskaz maloletnika sa suđenja koje je zatvoreno za javnost. Između ostalog, u tekstu se prenosi da je redakcija nezvanično saznala da je dečak optužio majku i oca za ubistvo koje je počinio. Kako se navodi u žalbi, detaljno je opisano kako je maloletnik izgledao dok je davao iskaz, ali i da su neki od oštećenih napustili sudnicu. Po mišljenju žaliteljke, „onog trenutka kada je u postupku doneto rešenje suda da se javnost isključi iz postupka, sud je odlučio i da li javnost ima pravo da zna detalje postupka odlučujući da se zatvaranjem suđenja za javnost štiti preči interes maloletnika, pa je objavljivanjem detalja iskaza maloletnog lica medij grubo prekršio Kodeks novinara i postupio suprotno interesima učesnika u postupku. Tekstovima je, kako je istakla prekršena tačka 3 poglavlja Istinitost izveštavanja, ali i više tačaka iz poglavlja Odgovornost novinara i Poštovanje privatnosti, kao i tačka koja novinare obavezuje na upotrebu časnih sredstava. Navela je, između ostalog, da je objavljeni sadržaj izuzetno uzemirujući, kako za same učesnike postupka, tako i za širu javnost, naročito maloletnu publiku, budući da se radi o detaljima iskaza maloletnog deteta koje je ubilo svoje vršnjake, kao i da tekst navodi čitaoca na zaključak da su za masovno ubistvo krivi roditelji dečaka, jer prenosi navodne reči dečaka sa suđenja iz nezvaničnog izvora. Sadržaj izjave maloletnika na sudu nemoguće je proveriti, a sam tekst govori da se radi o nezvaničnom izvoru, pa se ne može odrediti da li je preneti iskaz uopšte istinit.

U odgovoru na žalbu urednica sajta “Novosti” Andrijana Nešić i urednik rubrike Hronika Milan Vesković naveli su da većina porodica ubijene i ranjene dece nije prihvatila odluku suda da isključi javnost iz postupka i pozvali žaliteljku da se „podrobnije informiše o temi koju obrađuje“. ““Večernje novosti” se, kao i tokom više od 70 godina svog trajanja vode činjenicom da je interes javnosti nepovrediv i uvek - na prvom mestu”, navode urednici i podsećaju Savet za štampu da se ne sudi dečaku koji je pobio svoje školske drugove, već njegovim roditeljima, a da novinari nikako ne koriste neprimerene i uznemirujuće sadržaje štetne po decu, već naprotiv, poštujući prava i dostojanstvo dece, pre svega žrtava, kroz ovaj proces odgovaraju na pitanje ko je kriv. Naglasili su i da su dužni da blagovremeno javnost izveste o tome šta je dovelo do zločina kako se “slično više nikada ne bi ponovilo“. “Molim Vas da nas, koji, a to ponosno ističemo, baštinimo istinske vrednosti našeg naroda, pustite da revnosno obavljamo svoj posao za dobro svih nas, uključujući i maloletnike koje podnosioc žalbe ne retko pominje”, navodi se, između ostalog u odgovoru na žalbu.

Članovi Komisije za žalbe su ocenili da postoji veliki interes da javnost dobije odgovor na pitanje kako je došlo do masovnog ubistva u Osnovnoj školi “Vladislav Ribnikar” u maju prošle godine. Nije, međutim, po mišljenju Komisije, u javnom interesu da se o užasnoj tragediji i jednom od najtraumatičnijeg događaja sa kojim se naše društvo suočilo u skorijoj istoriji, izveštava na senzacionalistički način, sa klikbejt naslovima, prenošenjem uznemirujućih detalja iskaza i bez saosećanja sa porodicama nastradalih.

Javni interes ima prevagu u odnosu na sva druga pravila, ali je u ovom slučaju problem to što, po mišljenju članova Komisije, nije postojao javni interes da se sa zatvorenog suđenja, neselektivno prenose svi detalji do kojih su novinari nekako došli, a koji nisu provereni, a moguće ni tačni.

Smernica u tački 3 poglavlja I propisuje da je objavljivanje informacija koje su označene kao poverljive dopušteno isključivo ukoliko se utvrdi da je pravo javnosti da bude informisana prioriteto u odnosu na razloge poverljivosti informacije. Komisija veruje da ovoga puta to nije bio slučaj, posebno što su te informacije iskorišćene za senzacionalističke naslove i naslovnu stranu, bez profesionalne pažnje i obzira prema porodicama žrtava, ali i učesnicima u postupku zbog kojih je suđenje i zatvoreno.

Maloletniku koji je svedočio protiv svojih roditelja pružena je prilika da ih u gotovo svim medijima direktno oporuči za ubistvo koje je počinio, pa tako i “Novosti” prenose da “nije bilo očevog oružja ne bi bilo ni zločina”, čime je prekršeno i njihovo pravo na pretpostavku nevinosti.

Takođe, objavljeni sadržaj je uzemirujuć i neprimeren za objavljivanje na naslovnoj strani, koja je dostupna i maloletnicima, budući da je reč o detaljima iskaza deteta koje je ubilo svoje vršnjake. Opisom detalja sa suđenja zatvorenog za javnost koje se odnosi na ponašanje i reagovanje članova porodica žrtava krši se njihovo pravo na privatnost i dostojanstvo ličnosti.

Povređena je i privatnost maloletnika koji je počinio ubistvo, objavljena je i njegova fotografija (delimično zamagljena), kao i detalji o njegovom ponašanju na suđenju, psihičkom i zdravstvenom stanju.

Komisija je zbog svega toga, zaključila da prilikom ovakvog izveštavanja, medij nije poštovao pravila koja Kodeks propisuje kada je reč o odgovornosti novinara i poštovanju prava na privatnost, kao i prilikom prenošenja detalja sa zatvorenog suđenja nisu korišćena časna sredstva.

Komisija smatra i da je u ovakvim situacijama neophodna bolja saradnja predstavnika pravosuđa i novinara, na primer angažovanje portparola sudova koji bi dali neophodne informacije ili organizovanje brifinga za novinare, kako bi se izbeglo objavljivanje neproverenih i moguće netačnih informacija i senzacionalizam.

Beograd, 28. 11. 2024.

Predsedavajući

Zlatko Čobović